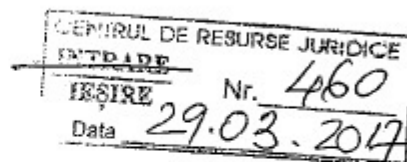

Parchetul de pe lângă Tribunalul Vâlcea
Dosar nr. 13/P/2017

Domnule prim-procuror,

Subscrisa, fundația **Centrul de Resurse Juridice ("CRJ")**, cu sediul în București, str. Arcului nr. 19, sector 2, înregistrată în registrul persoanelor juridice prin Sentința civilă nr. 276/18.12.1998 a Tribunalului București, cod fiscal RO 11341550, având contul nr. RO33RZBR0000060002408018 deschis la Raiffeisen Bank Romania SA, reprezentată prin Av. Vadim Chiriac,

în calitate de denunțator în dosarul nr. 13/P/2017, în temeiul art. 339 alin. (4) din CPP, formulăm prezenta

PLÂNGERE

împotriva Ordonanței din data de 01.03.2017 ("**Ordonanța**"), emisă în dosarul sus-menționat, prin care vă solicităm înfirmarea soluțiilor dispuse prin pct. 1, 2 și 4 ale Ordonanței, continuarea urmăririi penale sub aspectul săvârșirii infracțiunilor prev. de art. 205 (lipsire de libertate în mod ilegal), art. 267 (omisiunea sesizării), art. 281 alin (2) (supunere la rele tratamente) și art. 297 (abuz în serviciu) din Codul Penal, extinderea urmăririi penale sub aspectul săvârșirii infracțiunii prev. de art. 301 C. Pen. (conflictul de interese)¹, și trimiterea în judecată a tuturor persoanelor vinovate.

MOTIVE:

1. Introducere

- art. 33 (3) din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (ratificată de România prin Legea nr. 221/2010 și denumită în continuare "Convenția") prevede implicarea și participarea pe deplin a societății civile și a organizațiilor neguvernamentale în procesul de monitorizare a aplicării prevederilor Convenției;
- CRJ este o organizație neguvernamentală ce are ca obiect de activitate, printre altele, și protecția persoanelor cu dizabilități mintale;
- în realizarea obiectului nostru de activitate și în temeiul art. 33 (3) din Convenție, subscrisa desfășurăm vizite de monitorizare a respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități mintale instituționalizate și sesizăm

¹ Săvârșită de șeful centrului Smărândoiu Sergiu Gabriel, prin folosirea beneficiarilor pentru prestarea de activități la locuința acestuia.

organele de urmărire penală atunci când încălcarea acestor drepturi se subsumează sferei penale;

- având în vedere că abuzurile la care au fost supuși beneficiarii CRRN Măciuca reprezintă fapte prevăzute de legea penală ale căror victime sunt persoane cu dizabilități mintale, subscrisa am formulat, la data de 15.02.2017, un denunț în vederea tragerii la răspundere penală a făptuitorilor;
- la data de 08.03.2017 ne-a fost comunicată copia Ordonanței de clasare din prezentul dosar, pe care o considerăm netemeinică și nelegală, motiv pentru care formulăm prezenta plângere;
- ulterior comunicării Ordonanței, reprezentanții CRJ au încercat din nou vizitarea centrului, la datele de 27 și 28 martie 2017, însă accesul le-a fost refuzat în repetate rânduri de către personalul DGASPC Vâlcea, cu încălcarea art. 33 alin. (3) din Convenție, fapt ce, având în vedere contextul cauzei, ridică noi suspiciuni cu privire la modul în care beneficiarii sunt tratați în cadrul centrului.

2. Critica soluțiilor de clasare

Soluțiile de clasare dispuse prin punctele 1 și 2 ale Ordonanței se bazează pe o investigare insuficientă a situației de fapt din cauză, precum și pe o greșită interpretare a legislației aplicabile, astfel:

a) Investigația nu a stabilit în mod corect condițiile materiale din centru

În Ordonanță se menționează că cele 10 saloane în care se află beneficiarii sunt *"mobile în mod corespunzător"*, că temperatura ambientală este potrivită, că în *"grupurile sanitare și căile de acces era păstrată curățenia"* și că nu au fost identificate obiecte de imobilizare a beneficiarilor. **Se observă că această constatare are în vedere situația de fapt existentă la data de 23.01.2017, deși în denunțul formulat și în cuprinsul articolelor de presă care au relatat situația se specifică în mod clar că fotografiile au fost realizate în perioada Septembrie – Decembrie 2016.**

Astfel, constatarea Parchetului este complet irelevantă în cauză, în contextul în care pe parcursul urmăririi penale nu au fost întreprinse demersuri pentru a stabili condițiile materiale și practicile existente în centru în perioada Septembrie – Decembrie 2016. Faptul că problemele existente în centru au fost remediate până la data vizitei la

2

fața locului nu are nici un efect juridic asupra răspunderii penale privind infracțiunile săvârșite până la data respectivă.

În plus, după cum reiese și din raportul CRJ anexat denunțului, monitorii CRJ au observat în mod direct condiții materiale precare în centru, astfel: *"Saloanele rezidenților sunt mobilate minimal, rezidenții nu au haine proprii, sunt îmbrăcați sărăcăcios, au părul scurt, atât bărbații, cât și femeile, pereții centrului prezintă igrasie și umezeală, sala de mese se află într-un alt corp de clădire decât în cel în care locuiesc rezidenții, în baie nu există obiecte de igienă personală și temperatura este scăzută, salonul din centru folosit cu titlu de izolator nu este dotat corespunzător, nu există cameră amenajată pentru respectarea vieții intime a rezidenților, nu există rampă de acces la etaj, deși la etaj locuiesc rezidenți imobilizați la pat sau care necesită mijloace asistive de deplasare, în centru nu există terapii ocupaționale, iar rezidenții nu beneficiază de programe efective care să le stimuleze dezvoltarea"* (pag 1-2 din raport).

Atragem atenția că CEDO a statuat, în cauza Stanev contra Bulgariei (36760/06) că, prin ele însele, condițiile improprii dintr-o instituție constituie tratament degradant, atrăgând încălcarea art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, chiar dacă autoritățile nu urmăresc în mod intenționat aplicarea unor astfel de tratamente.

Condițiile de trai din spitalul de psihiatrie bulgar pe care CEDO le-a avut în vedere la pronunțarea deciziei menționate sunt similare cu cele descoperite de monitorii CRJ la CRRN Măciuca. Astfel, CEDO a reținut lipsa încălzirii, starea excreabilă a toaletelor și lipsa hainelor proprii ale pacienților (§ 209).

În consecință, pentru aflarea adevărului în cauză, se impune ca Parchetul să elucideze natura condițiilor materiale și a practicilor din centru în perioada Septembrie – Decembrie 2016. De asemenea, Parchetul trebuie să se pronunțe și asupra condițiilor materiale precare constatate în mod direct de către monitorii CRJ, condiții care, prin ele însele, constituie tratament inuman și degradant aplicat beneficiarilor, pedepsit conform legii penale².

b) Concluzia trucării fotografiilor este bazată pe o analiză superficială a situației de fapt

Parchetul a concluzionat, fără temeiuri adecvate, că beneficiarii centrului au fost imobilizați în scopul afectării imaginii centrului și că imaginile apărute în presă nu surprind realitatea de zi cu zi din centru. Această concluzie se bazează pe declarațiile personalului centrului, precum și pe susținerea Parchetului că, dată fiind situația medicală a beneficiarilor, acțiunea de imobilizare și fotografiere a acestora nu putea fi

² A se vedea și punctul c) de mai jos.

realizată decât de un angajat al centrului care avea cunoștință de aceasta situație, profitând de incapacitatea beneficiarilor de a reclama relele tratamente la care au fost supuși.

O astfel de concluzie este superficială și nu elimină în mod credibil și celelalte posibile explicații pentru situația beneficiarilor. Parchetul omitând să ia în considerare faptul că declarațiile angajaților centrului nu pot fi primite fără rezerve, având în vedere că exact acești angajați sunt bănuți a fi săvârșit abuzurile aplicate beneficiarilor.

De asemenea, logica folosită de Parchet prezintă grave deficiențe, având în vedere că Parchetul consideră că, din moment ce beneficiarii imobilizați prezentau retard mintal profund, imobilizarea acestora nu putea fi făcută decât în scopul afectării imaginii centrului.

Din contră, faptul că cei 4 beneficiari suferă de retard mintal sever nu reprezintă o situație deosebită, având în vedere faptul că vorbim de un centru destinat persoanelor cu dizabilități mintale. **De asemenea, chiar dacă cei patru beneficiari ar fi fost "selecționați" pentru imobilizare în considerarea acestei situații, acest lucru nu implică în niciun fel ideea că relele tratamente aplicate acestora au urmărit afectarea imaginii centrului și nu pedepsirea sau controlarea lor.**

Nici susținerea Parchetului ca evidențierea, în cadrul fotografiilor, a unei leziuni a unei beneficiare rezultate în urma unei fracturi nu duce la concluzia ca imaginile au fost trucate, nefiind eliminată în niciun fel posibilitatea ca evidențierea acestei leziuni să fie o simplă coincidență sau să rezulte din convingerea sinceră a persoanei care a realizat fotografiile că leziunea este rezultatul relelor tratamente aplicate în centru.

De asemenea, susținerea Parchetului în sensul că subscrisa am admis că legarea beneficiarilor poate reprezenta și o conționare în scop demonstrativ reprezintă o denaturare a celor menționate în cuprinsul raportului, făcută exclusiv în scopul inducerii ideii false că inclusiv CRJ consideră probabil ca beneficiarii să fi fost legați ca parte a unei "reglări de conturi" între angajați. Or, subscrisa nu am precizat nicăieri că dăm crezare acestei ipoteze, doar că și o astfel de situație ar fi la fel de gravă.

Astfel, în loc să stabilească cu exactitate adevărul în speță, Parchetul a preferat să aleagă o explicație facilă, dedusă pe baza unor indicii cel mult circumstanțiale, fără a investiga și celelalte posibile explicații pentru situația în care au ajuns beneficiarii, încălcând astfel principiul aflării adevărului. Pentru respectarea acestui principiu, se impun verificări suplimentare, care să stabilească în mod clar modul și motivul pentru care beneficiarii centrului au ajuns în situația dată.

c) Parchetul a interpretat în mod greșit conținutul infracțiunii de rele tratamente

Parchetul susține că beneficiarii centrului sunt supuși unor măsuri de protecție socială, care nu echivalează cu o formă de detenție, nefiind deci aplicabil art. 281 alin. (2) C. Pen.

O astfel de interpretare este eronată, întrucât art. 281 alin. (2) C. Pen. trebuie interpretat în lumina jurisprudenței CEDO și a Convenției împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante și a Protocolului opțional la aceasta. Acest Protocol a fost ratificat de România prin Legea nr. 109/2009, **devenind astfel lege internă și general obligatorie**, și prevede, în art. 4 pct. 2, că prin noțiunea de privare de libertate trebuie înțeleasă „*orice formă de detenție sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public sau privat de reținere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin ordinul oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură*”. Astfel, chiar dacă teoretic rezidenții centrului sunt beneficiari ai unor servicii sociale, în practică **majoritatea dintre aceștia se află într-o situație privativă de libertate, întrucât neavând nici discernământ, dar nici reprezentant legal, nu pot solicita încetarea măsurii de protecție socială și nici nu pot părăsi centrul conform propriei voințe** (ci, după cum a reținut și Parchetul, doar cu bilet de voie).

Inclusiv Legea nr. 487/2002 interzice, în art. 37 alin. (1), supunerea la tratamente inumane sau degradante ori la alte rele tratamente a persoanelor internate într-o unitate de psihiatrie sau admise în centre de recuperare și reabilitare, iar în art. 37 alin. (2) prevede în mod expres faptul că **încălcarea acestei obligații se pedepsește conform legii penale**.

Norma legii penale la care face referire acest articol nu poate fi reprezentată decât de art. 281 alin. (2) C. Pen. acesta fiind singura normă de incriminare care face referire la rele tratamente aplicate persoanelor majore.

Astfel, coroborând dispozițiile Protocolului Opțional și ale Legii nr. 487/2002 cu cele ale Codului Penal, rezultă că singura interpretare a art. 281 alin. (2) conformă cu tratatele intenționale la care România este parte trebuie să fie în sensul că noțiunea de deținere din cuprinsul acestui articol trebuie să acopere și situația rezidenților din centre precum CRRN Măciuca, în caz contrar fiind lăsate fără aplicare prevederile art. 4 pct. 2 din Protocol, precum și cele ale art. 37 alin. (1) din Legea nr. 487/2002. A

Astfel, referirea din art. 281 alin. (2) Cod Penal la “deținere” trebuie înțeleasă ca “privare de libertate” și trebuie să includă și situația rezidenților din centru, aceștia fiind plasați într-un loc pe care, în practică, nu îl pot părăsi prin voință proprie.

Reamintim și că, în cauza CEDO Stanev contra Bulgariei (36760/06), pentru că situația dl.-ui Stanev (internare în spital de psihiatrie) nu a fost considerată drept “detenție” de către instanțele bulgare, dl. Stanev nu a beneficiat de remedii interne

5

efective în ceea ce privește situația sa, fapt ce a atras sancționarea statului bulgar pentru încălcarea art. 13 din Convenție (§ 219).

d) Folosirea beneficiarilor pentru prestarea de activități la locuința șefului de centru nu a fost investigată corespunzător

Parchetul a conchis, în mod sumar, că folosirea beneficiarilor pentru prestarea de activități la locuința șefului de centru nu reprezintă infracțiune, întrucât au fost respectate "procedurile operaționale" de învoire a beneficiarilor, iar aceștia nu au fost supuși la activități fizice intense sau cu grad sporit de pericolozitate.

Or, chiar dacă în mod formal procedurile operaționale au fost respectate, în sensul în care învoirea beneficiarilor s-a făcut pe baza unui bilet de voie semnat de șeful de centru, Parchetul a omis să analizeze elementul esențial în cauză, adică tocmai **scopul pentru care s-a realizat această învoire**.

Astfel, din moment ce învoirea beneficiarilor s-a realizat pentru prestarea de activități la locuința șefului de centru, iar această învoire a fost aprobată de însuși șeful centrului, pe baza procedurii elaborate chiar de acesta, apare drept evident **conflictul de interese major** existent în cauză.

Ca atare, infracțiunea săvârșită de numitul Smărăndoiu Sergiu Gabriel nu rezultă din încălcarea procedurilor operaționale, ci din denaturarea scopului acestora prin folosirea lor corectă din punct de vedere formal, dar nu în interesul beneficiarilor, ci în propriul său interes, cu încălcarea art. 301 alin. (1) C. Pen³, fiind săvârșită infracțiunea de **conflict de interese**.

Se observă că acțiunile șefului de centru realizează în mod exact conținutul acestei infracțiuni. Astfel, avem de-a face cu un **funcționar public** (șeful de centru), care în **exercitarea atribuțiilor de serviciu** (învoirea beneficiarilor căzând în atribuțiile sale, după cum reiese chiar din procedura operațională invocată de Parchet), a **îndeplinit un act** (învoirea beneficiarilor) prin care s-a obținut, în mod **direct, un folos patrimonial pentru sine** (renovarea locuinței).

Considerentele invocate de Parchet nu sunt de natură a înlătura răspunderea penală cu privire la această infracțiune. Astfel, respectarea procedurilor operaționale nu prezintă relevanță, infracțiunea de conflict de interese nefiind condiționată de încălcarea sau nu a altor dispoziții din acte normative. De asemenea, nici faptul că beneficiarii nu au

³ (1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial, pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori pentru un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

fost supuși la activități fizice intense sau periculoase nu este relevant, întrucât infracțiunea nu rezultă din încălcarea procedurilor operaționale (care interzic acest lucru), ci din încălcarea art. 301 alin. (1) C. Pen., care nu impune astfel de condiții. În consecință, nici declarațiile beneficiarilor în sensul în care doresc să presteze activități la locuința șefului de centru nu prezintă relevanță, precum nici sustinerea falsă a Parchetului în sensul în care reprezentanții CRJ nu au constatat nemulțumiri în rândul beneficiarilor.

În legătură cu această ultimă susținere, ne exprimăm îngrijorarea cu privire la falsificarea afirmațiilor noastre în scopul susținerii concluziilor deficitare ale Parchetului. Nici denunțul formulat și nici raportul de monitorizare anexat la acesta nu precizează că monitorii CRJ nu au constatat nemulțumiri în rândul beneficiarilor, ci că comunicarea cu aceștia a fost dificilă din cauza situației lor. Includerea unor astfel de afirmații false în motivarea soluțiilor de clasare ridică serioase semne de întrebare asupra modului în care Parchetul a desfășurat investigația.

În consecință, în cauză se impune analizarea situației de fapt prin prisma infracțiunii de conflict de interese, și trimiterea în judecată a șefului de centru pentru săvârșirea acestei infracțiuni, situație care rezultă fără nici un dubiu din probatoriul administrat chiar de către Parchet.

e) Conținutul beneficiarilor nu a fost investigat corespunzător

În ceea ce privește **conținutul** beneficiarilor (alta decât cea analizată la punctul b) de mai sus), monitorii CRJ au constatat grave deficiențe în ceea ce privește aplicarea acestei practici la nivelul centrului, după cum reiese din raportul anexat denunțului (pag. 30 – 32).

Astfel, s-a constatat că în centru **nu există un registru de conținuturi**, doar un caiet în care sunt notate o parte dintre informațiile impuse de lege, fiind astfel încălcate prevederile Legii nr. 487/2002, care în art. 39 alin. (7) impune clar existența unui registru de conținuturi, **lipsa acestuia neputând fi suplinită prin înregistrări efectuate în cuprinsul altor documente**.

De asemenea, monitorii CRJ au constatat și că materialele folosite pentru conținuturi, așa cum au fost prezentate de personalul centrului, **nu erau prevăzute cu căptușeală sau material moale pentru protecție, fiind încălcat astfel art. 9 alin. (3) din Normele de aplicare ale Legii nr. 487/2002**.

Mai mult, constatările experților CRJ ridică inclusiv suspiciunea că o parte dintre deficiențele practicii de conținuturi aplicate în centru au fost remediate chiar în ziua

7

vizitei, dar că anterior acestei date conținționarea se realiza cu materiale și proceduri complet necorespunzătoare.

Niciuna dintre aceste susțineri nu a fost luată temeinic în considerare de către Parchet, care a ales să considere **respectarea aparentă a anumitor condiții impuse de lege** drept dovadă a legalității întregii practici de conținționare utilizată la nivelul centrului. Or, chiar dacă pentru o parte dintre conținționări s-au respectat o parte dintre procedurile legale (ex. durată, aprobare de către medic), acest lucru nu acoperă celelalte încălcări ale legii.

În plus, Parchetul nu a solicitat și analizat niciun fel de documente medicale care au stat la baza conținționării (fisele de observație, rețete, analize), și nu a explicat cum anume a fost administrat tratamentul, de către cine și pentru ce motive, din moment ce în centru nu exista medic psihiatru.

În consecință, pentru aflarea adevărului în cauză, Parchetul trebuie să investigheze aplicarea conținționării în centru în privința fiecărei cerințe de legalitate, precum și modul în care conținționarea era folosită în centru anterior deschiderii urmării penale, și nu doar la datele ulterioare acestui moment.

f) În cauză nu au fost audiate toate persoanele care puteau oferi informații pentru aflarea adevărului și nu au fost administrate toate probele necesare

Din cuprinsul Ordonanței, reiese că în cauză au fost angajați ai centrului precum și cinci beneficiari, și , aceștia din urmă fiind audiați doar în ceea ce privește munca prestată la locuința șefului de centru.

Or, având în vedere complexitatea cauzei, numărul și calitatea persoanelor audiate de către Parchet apare ca insuficientă. Astfel, considerăm necesar ca în cauză să fie audiați (i) toți beneficiarii centrului, asistați de apărător din oficiu și, unde este cazul, de personal specializat (ex. psiholog), (ii) foștii beneficiari ai centrului, transferați în prezent în alte centre⁴ (iii) acei aparținători ai beneficiarilor centrului care mențin legătura cu beneficiarii sau care au vizitat centrul în trecut și care pot oferi informații despre condițiile din acesta, (iv) membri echipei de monitorizare a CRJ care au vizitat centrul, menționați în raportul anexat la denunț, (v) întreg personalul centrului, în măsura în care au anumiți angajați nu au fost audiați și (vi) Președintele Consiliului Județean Vâlcea, care a vizitat centrul la data de 03.12.2016 și care a confirmat condițiile proaste și managementul defectuos în cadrul întâlnirii cu reprezentanții CRJ din data de 28.03.2017.

⁴ Numărul beneficiarilor transferați și centrele de destinație sunt precizate la pag. 7-10 din raportul de monitorizare anexat denunțului.

Neaudierea unor persoane extrem de importante în cauză, precum beneficiarii centrului, aparținătorii acestora sau reprezentanții CRJ, echivalează cu imposibilitatea stabilirii adevărului în speță, din moment ce situația de fapt existentă în trecut în centru nu mai poate fi constatată în mod direct de către organele de urmărire penală, iar declarațiile angajaților centrului nu pot fi primite fără rezerve având în vedere că acești angajați sunt tocmai persoanele despre care există indicii că ar fi săvârșit infracțiuni.

De asemenea, nu reiese că Parchetul ar fi solicitat și analizat documentele sociale care atestă condițiile din centru și situația beneficiarilor săi, precum anchete sociale, contractele de furnizare a serviciilor sociale, rapoarte AJPIIS (care a efectuat un control la centru în luna noiembrie 2016, dispunând și aplicarea unei amenzi) rapoartele de monitorizare ale serviciului rezidențial din subordinea DGASPC, etc. Pentru considerente similare cu cele expuse mai sus, se impunea și analizarea acestor documente, care pot elucida adevărul în cauză.

Având în vedere cele de mai sus, solicităm infirmarea soluțiilor dispuse prin pct. 1, 2 și 4 ale Ordonanței, continuarea urmăririi penale sub aspectul infracțiunilor prev. de art. 205 (lipsire de libertate în mod ilegal), art. 267 (omisiunea sesizării), art. 281 alin (2) (supunere la rele tratamente) și art. 297 (abuz în serviciu) din Codul Penal, extinderea urmăririi penale sub aspectul săvârșirii infracțiunii prev. de art. 301 C. Pen. (conflictul de interese), și trimiterea în judecată a tuturor persoanelor vinovate.

Av. Vadim Chiriac

Centrul de Resurse Juridice

9